

**ÖĞRENME
PROBLEMLERİ VE
OKULDA RUH SAĞLIĞI**

DR. NESİME CAN

ÖĞRENME

- Öğrenme, bireyin yaşantılar sonucu davranışlarda meydana gelen oldukça uzun süreli değişimlerdir. Bir bilgi ve becerinin, öğrenme sayılması için davranışta değişiklik yapması ve davranıştaki değişikliğin uzun süreli olması gerekmektedir.
- Belli durumlar ve sorunlar karşısında tepki ve davranış oluşturma, gerektiğinde bunları değiştirip yenilerini edinebilme yeteneği.

ÖĞRENME KURAMLARI

Kuramlar

- Davranışsal Öğrenme
- Bilişsel Öğrenme
- Sosyal Öğrenme , vb.

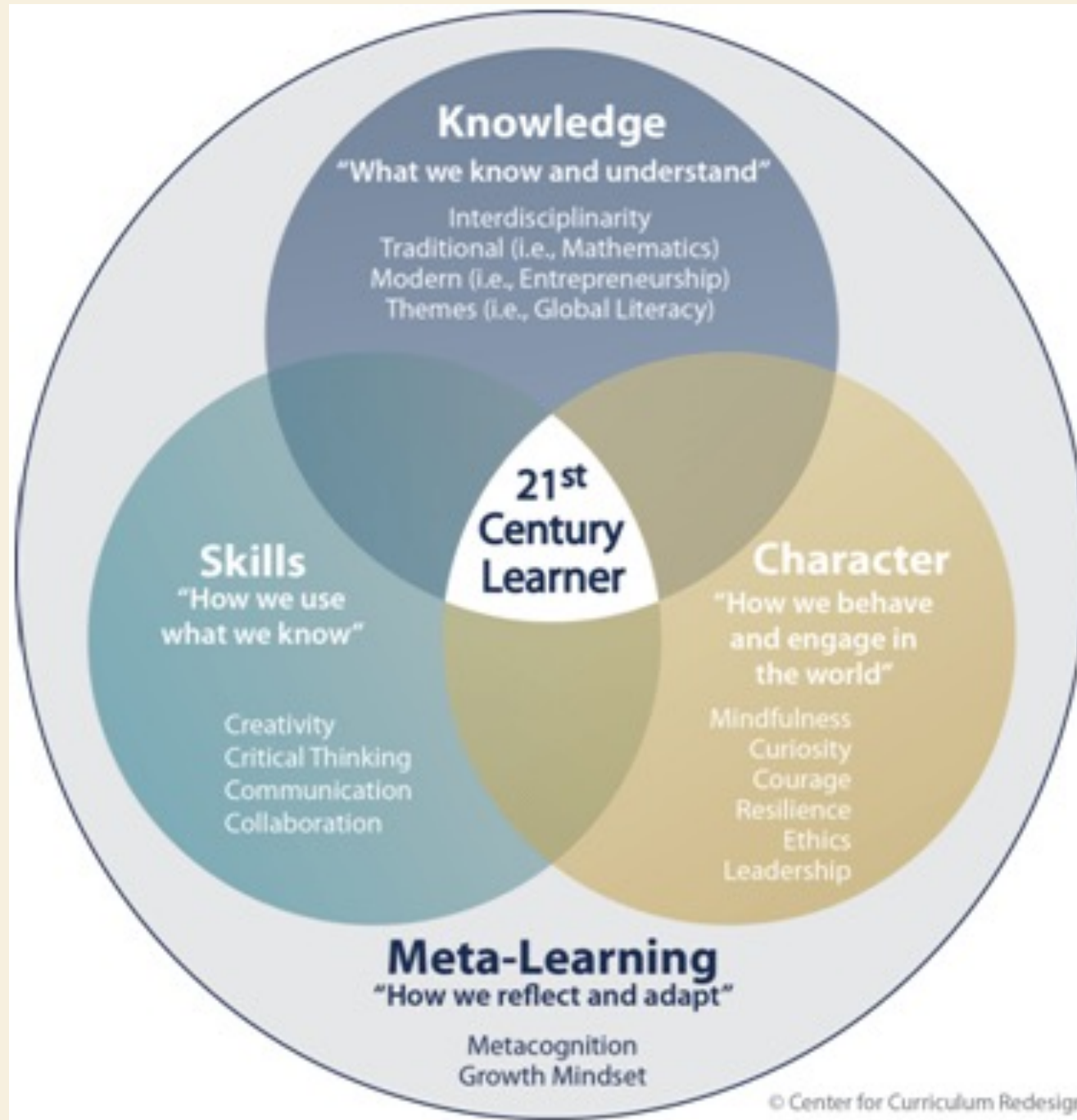

Teknolojik Gelişmeler

- Yapay Zeka
- Kodlama
- 21.yy becerileri

The 21st C Learner is . . .

YÜRÜTÜCÜ/YÖNETİCİ İŞLEVLER

- Yürütücü/yönetici işlevler, **davranışın bilişsel kontrolü için gerekli olan bir dizi bilişsel süreçtir.** **Amaca yönelik karmaşık davranışları oluşturmak, çevresel değişiklik ve taleplere uyum sağlamak için gerekli olan bilişsel yetenekler kümesidir.**
- Bu küme planlama yapmayı ve sonuçları tahmin etmeyi (bilişsel esneklik), olağan-dışı durumların gereklerini karşılamak için dikkat kaynaklarını onlara yönlendirmeyi içerir.
- Kendini denetleme, öz-farkındalık ve davranışsal esneklik de kavramın kapsamındadır. Kavram kapsamındaki işlevler yargılama, soyutlama, kavram oluşturma, mantık ve akıl yürütme, problem çözme, plan yapma ve davranışları dizilemeyi içeren üst düzey bilişsel süreçlerdir.

Executive Function

“ ”

Regulates, controls and manages thought and actions

MELTZER (2010)'A GÖRE YÜRÜTÜCÜ İŞLEVLER 6 FARKLI BAŞLIK ALTINDA ELE ALINMAKTADIR...

- Amaç oluşturma, planlama ve önceliklendirme
- Organize etme ve düzenleme
- Hatırlama
- Bilişsel esneklik ve problem çözme
- Kendini izleme ve kontrol etme
- Duygu düzenleme

AMAÇ OLUŞTURMA, PLANLAMA VE ÖNCELİKLENDİRME

- ‘X kitabını okuyup özetini yazmak ve bir sonraki hafta özeti teslim etmek’ ödevinin basamaklarına bakalım...
 - Öğrencinin öncelikle X kitabını almak için ailesi ile iletişime geçmesi veya kütüphaneyi ziyaret ederek oradan ödünç alıp alamayacağını kontrol etmesi gerekmektedir.
 - Daha sonra kitabın toplamda kaç sayfa olduğuna bakarak, her gün ortalama ne kadar okuma yapması gerektiğini planlanmalı, var olan diğer ödevlerini de göz önünde bulundurarak okumanın ne kadar zamanda tamamlanması gerektiği belirlenmelidir.
 - Ayrıca özeti içeriğinde nelerden bahsedileceğinin araştırılması da gerekir. Okuma yapıldıktan sonra özet yazma süreci başlar ve bu işlem tamamlandığında ödev teslim edilmeden önce öğrenci genel kontrolleri yapmalıdır.

AMAÇ OLUŞTURMAK İÇİN...

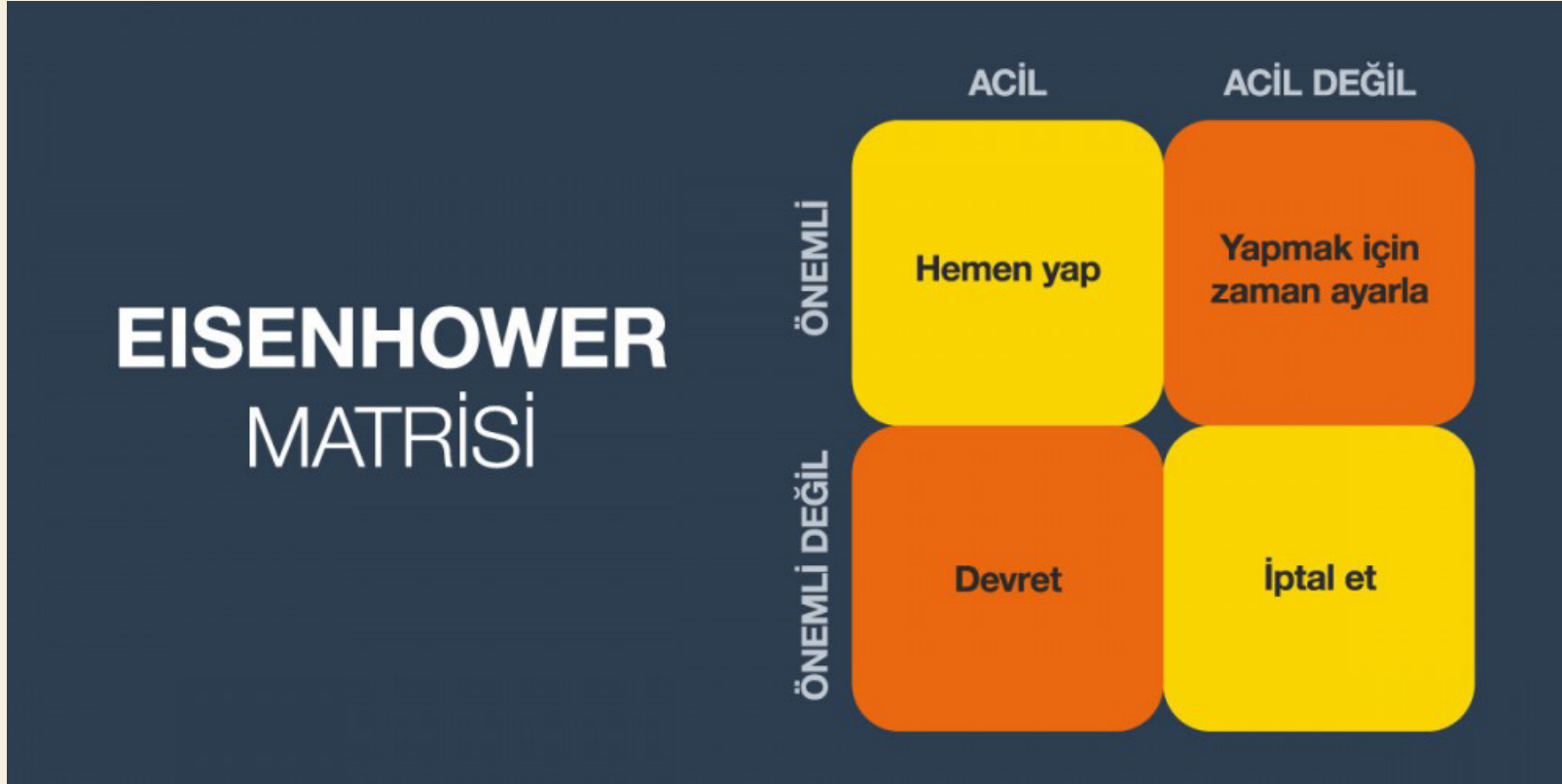
- Büyük resmi anlatmak, bu amaca ulaşmak için süreci minik adımlara bölerek anlatmak ve hatta bu adımları yazılı olarak öğrencilerle paylaşmak son derece önemlidir.
- Öğrenme stillerinin bilinmesi, öğrenciler açısından en etkili öğrenme stilleri belirlenerek ona göre planlamaların yapılması işlevselliği artırır.
- Amaç oluşturma ve düzenleme konusu öğretilirken puanlama cetvellerinin kullanılması, bir proje çıktısı bekleniyorsa bu projenin bitmiş halinin bir örneğinin gösterilmesi, çalışma takviminin oluŐturulması oldukça önemlidir.

Öğrencilerin planlama ve önceliklendirme konusunda yetkin olabilmeleri için, **zaman kavramını bilip anlamaları, görevi anlayarak içselleŐtirmeleri, yapılacakları önem sırasına göre önceliklendirebilmeleri ve kendi gelişimlerini takip edebilmeleri** gerekir.

ZAMAN YÖNETİMİ VE ÖNCELİKLENDİRME BECERİSİ

- **Zaman**, çocuklar televizyon izlerken veya bilgisayar oyunu oynarken çok hızlı akmasına rağmen ödev yaparken veya kitap okurken çok ağır akar.
- **Önceliklendirme becerisini** küçük yaştaki çocuklara öğretmek hiç de kolay olmasa da oldukça gereklidir.
 - **Zorundalık:** Yapmak zorunda mısınız? Zaman kısıtlaması olan ve yetişmesi gereken görevleri içerir; ödevler, kursa gitmek, vb.
 - **Can atma:** Yapmak mı istiyorsun? Arkadaşlarla oynamak, internette video izlemek, vb.
 - **Keyfiyet:** Yoksa yapasın mı var (yapsa da olur yapmasa da olur)? Evde deney yapmak, model uçak yapmak, vb.
 - Çocuğun vereceği cevaplar doğrultusunda yapılması gerekenler listesi bu üç başlık altında tekrar elden geçirilerek ve öncelikler belirlenebilir ve bir düzenleme yapılabilir.

ZAMAN YÖNETİMİ VE ÖNCELİKLENDİRME BECERİSİ

ORGANİZE ETME VE DÜZENLEME

- Hergün okulda bir kitabını unutan çocuğun organize etme ve düzenleme becerisinin gelişmesi gerekir.
- Her çocuğun organize etme becerisi birbirinden farklı olabilir, fakat bu beceriyi geliştirmek için izlenecek yol aşağı yukarı birbirine benzer ve şu şekilde ilerler:
 - Var olan yapının ve yapılması gerekenlerin anlaşılması
 - Bilginin tasnif edilerek sınıflandırılması
 - Uygun düzenleme stratejilerinin seçilerek uygulanması
 - Uygulanan stratejinin etkililiğinin değerlendirilmesi

ORGANİZE OLMAK İÇİN RUTİNLER OLUŞTURULMALIDIR...

- Örneğin öğretmen ödevleri düzenli olarak tahtanın belli bir kısmına yazarsa (örneğin en sağ kısma, yukarıdan aşağıya) öğrencilerin bu rutini takip etmeleri ve ödevleri konusunda kafa karışıklığı yaşamalarının önüne geçilmesi sağlanabilir.
- Evden çıkmadan önce **ders programının ve çantasının nasıl kontrol edebileceğine dair bir yönerge** (evde çocuk için uygun bir yere asılırsa) çocuğun kontrol etme ve organizasyon becerisi artacak böylelikle unutmaların ve kayıpların önüne geçilebilecektir.
- Ayrıca bu kontrol için ekstra zamana ihtiyaç duyulduğunda çocuklar zaman yönetimi ve planlama becerisi de kazanacaktır.

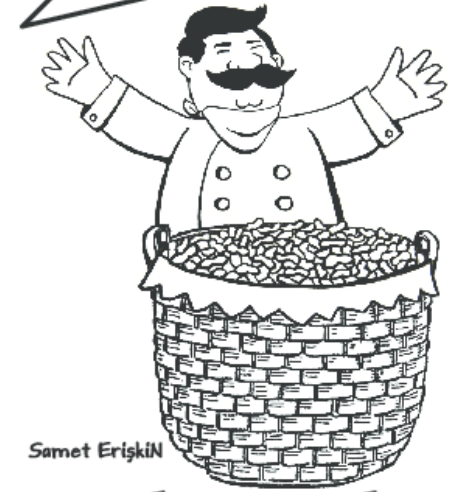
ORGANİZE OLMAK İÇİN RUTİNLER OLUŞTURULMALIDIR...

- Verilen her ödev kağıdının üzerine günün tarihini atma alışkanlığı kazandırmak,
- Her hafta sonu çantanın düzenlenmesi ve tüm evrakların ilgili ders dosyasına eklenmesi,
- Dosyaların düzenli olup olmadığının ebeveynler tarafından haftada bir belirlenen günde kontrol edilmesi,
- İlgili ders defterinin, kitabının ve dosyasının aynı renkle kaplanması ve bu şekilde her dersin renklerle kodlanması uygulanabilecek diğer basit pratik stratejilerden bazılarıdır.

HATIRLAMA...

- Hatırlatıcı ipuçları (Mnemonics) en yaygın kullanılan stratejilerden biridir.
- Bu ipuçları çocukların eski bilgileri ile yeni öğrendikleri bilgiler arasında bir bağ kurmalarını ve böylece yeni öğrenilen bilgilerin kolay hatırlanmasını sağlar.
- Buna örnek olarak, **anahtar sözcük oluşturma, akronim veya kısaltma** (sözcüklerin baş harflerinden yeni sözcük oluşturmak), **akrostiş yazma ve görsel bir resim tasarlama** verilebilir.

FİSTİKÇİ ŞAHAP

ad+DA
da/de/ta/te

Son harf:
f/s/t/k/ç/ş/h/p → t
a/b/c/d/e/g/ğ... → d

Son ünlü:
a/ı/o/u → a
e/i/ö/ü → e

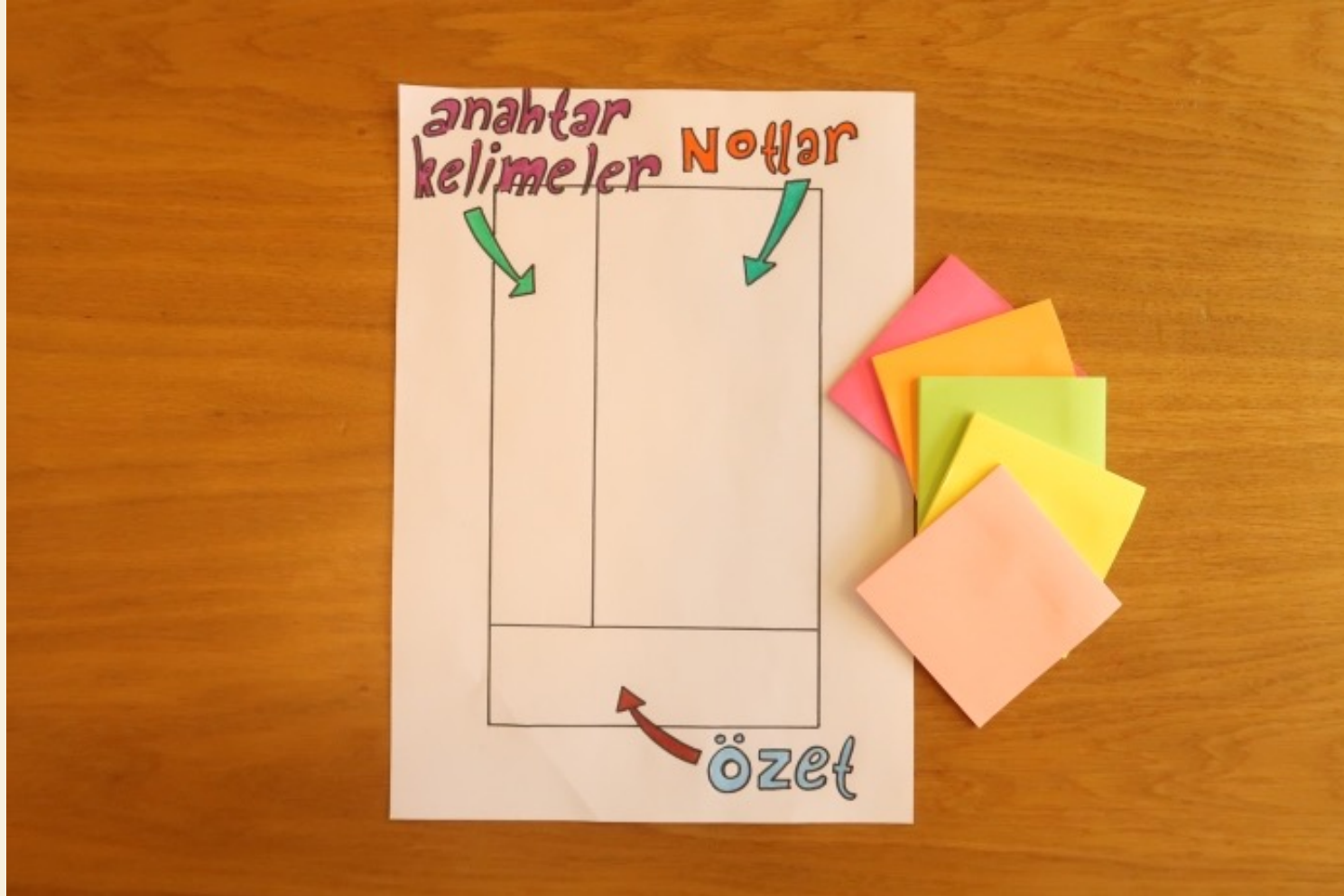
Samet Erişkin

-da	-de	-ta	-te
araba+da çanta+da okul+da banyo+da vazo+da salon+da sağ+da sol+da Ankara+da telefon+da İstanbul+da masa+da kapı+da bilgisayar+da metro+da televizyon+da onlar+da halı+da yol+da havuz+da doktor+da	ev+de defter+de gazete+de yer+de merdiven+de el+de yüz+de nere+de? Taksim+de İzmir+de kim+de? ben+de öğretmen+de öğrenci+de asansör+de tatil+de deniz+de köy+de hastane+de caddede 2012+de	sınıf+ta mayıs+ta kağıt+ta sokak+ta ağaç+ta arkadaş+ta silah+ta kitap+ta fotoğraf+ta yatak+ta mutfak+ta hayat+ta kaç+ta? kırk+ta saç+ta park+ta durak+ta tabak+ta şubat+ta koltuk+ta mart+ta	harf+te* ders+te Samet+te yemek+te uç+te iş+te tarih+te cep+te internet+te alışveriş+te market+te çöp+te saat+te* ofis+te kalp+te* giriş+te tuvalet+te piknik+te tenefüs+te sepet+te 2014+te

HATIRLAMA...

- Hatırlamayı kolaylaştıran stratejilerden biri de **not alma tekniklerinin** öğrenilmesidir.
- **Not alırken renkli kalemler kullanmak başka bir yöntem olabilir.** Ayrıca fosforlu işaret kalemleri ile ilgili planlama (örneğin yeşil ile ana fikir işaretlenecek, sarı ile örnekler işaretlenecek, pembe ile anlamı bilinmeyen kelimeler işaretlenecek, vb.) ve gruplandırma, öğrenme ve hatırlamayı kolaylaştıracaktır.
- **Farklı büyüklüklerde** ve **kalınlıklarda yazılmış** yazıların da bir anlamı olabilir. Örneğin başlıklar büyük ve kalın, ana yazılar normal boyda yazılabilir.

NOT ALMA: CORNELL METODU

BİLİŞSEL ESNEKLİK VE PROBLEM ÇÖZME

- Öğrencilerin bilişsel esneklik ve problem çözme konusunda öğrenmeleri gereken ilk nokta **bilişüstü farkındalıktır (metacognitive awareness)**.
- Öğrencilerin kendi düşüncelerinin farkında olmaları ve ihtiyaç halinde bunları değiştirebileceklerini bilmeleridir.
- Tahtaya **eş sesli bir kelime yazıp**, bu kelimenin farklı anlamları üzerinde mini bir tartışma ile derse başlanabilir.
- Tahtaya okunması zor bir **tekerleme yazıp öğrencilerin bunu doğru artikülasyon ile okuması pratiği** yapılabilir, **bilmece yazıp cevapları üzerinde tartışılabilir**.
- Evde ebeveynler akıllarına gelen kelimelerden veya evdeki oyuncaklardan seçip çocukları ile birlikte bu objeleri veya kelimeleri farklı şekillerde gruplandırabilirler.
- **Bir objenin gözünden (teki kaybolmuş bir çorap vb.) bir olayı anlatmak**, bu durumu hikayeleştirerek yazmak başka bir alternatif uygulama olabilir.
- Evde ebeveynleri ile birlikte okudukları ve çok sevdikleri bir kitabın sonunu farklı hikayelerle bitirmek de oldukça ilginç ve eğlenceli bir bilişsel esneklik etkinliği olabilir.

What can I do?

PROBLEM ÇÖZMEK İÇİN NELER YAPABİLİRİM?

Arkadaşları ile oyun oynarken problem yaşayan öğrenciler baş etme becerilerini arttırmak için şunları yapabilir...

KENDİNİ İZLEME VE KONTROL ETME

- Dikkat problemi olan pek çok çocuk testteki bir anlama sorusunu okuyup cevap verirken veya bir matematik sorusunu çözerken aceleci ve dürtüsel davranıp hata yapabiliyor.
- Bunun önüne geçmek için çocukların kendilerini izleme, kontrol etme ve uygun şekilde düzenleme becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir.
- **Çözüm:** Çocukların gün içinde hangi konuda, hangi tür ve kaç tane hata yaptıklarını anlamaları gerekir.

KENDİNİ İZLEME VE KONTROL ETME

- **Kontrol Listeleri:**
- Kontrol listeleri hemen her konuda hızlıca hazırlanabilir. Hem öğretmenler hem de ebeveynler bu listeleri hazırlayarak çocuklarının hayatlarını kolaylaştırabilirler.
- Örneğin ödevlerle ilgili hazırlanan kontrol listelerinde, ödevin başlığı, isim soy isim, tarih, tüm sorulara cevap verilip verilmediği, ve ödevin öğretmene teslim edilmesi gibi maddeler bulunabilir.
- Öğretmenler öğrencilerinin kendi ödevlerini nasıl incelemeleri gerektiğini öğretebilir ve kendi hatalarını bulan öğrencilere ekstra puan vererek onları cesaretlendirebilir.
- Bu şekilde ödevleri toplamadan önce basit yönergeler ve ekstra zaman vererek öğrencilerin kendi ödevlerini incelemeleri ve hatalarını bularak düzeltmeleri sağlanabilir.
- Bu incelemeler farklı renkli kalemlerle, bilgisayar çıktısının üzerinde el yazısı ile çalışarak veya yüksek sesle okuma yaparak tamamlanabilir. Bu şekilde odaklanmak ve dikkatin bir konuda tutulması daha da kolaylaşacaktır.

Strategies for Supporting Executive Functioning Needs

©Pathway 2 Success · www.thepathway2success.com

Have homework written down in the same spot every day

Explicitly teach executive functioning & study skills

Give an extra 3-5 minutes to organize before transitions

Schedule a weekly organization time

Create routines and practice them often

Incorporate movement during instruction

Create an end-of-the-day checklist to remember materials

Provide brain breaks during and after instruction

Clearly explain academic & social expectations

Keep an extra set of books at home and in the classroom

Use countdowns & time checks during work periods

Have students set up homework binders

Find more tips at:

www.thepathway2success.com

Clipart by Kate Hadfield